

นักสิ่งแวดล้อมที่ได้ปฏิบัติจริงมาตลอด

ผมได้มีโอกาสอ่านทั้งหนังสือและเอกสารหลายชิ้นเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ถึงพระราชกรณียกิจสำคัญ ๆ มากมาย แต่สิ่งสำคัญในการปฏิบัติราชการของพระองค์ก็มีนโยบายปฏิบัติ คือ ถูกต้อง ตรง และปฏิบัติจริง ส่วนตัวผมได้ยึดแนวทางดังกล่าวในการรับราชการ ในการปฏิบัติจริงนั้นสำคัญมาก ดังเช่นพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ให้ลงมือทำจะเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environment) จริง ๆ ราวปี 2510 กว่า ๆ หรือปี 1965 โลกกำลังให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งยุโรปและสหรัฐฯ ทั้งนักศึกษาและประชาชนเริ่มหันมาสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า ผมยังจำได้ทั้งสหรัฐฯ และยุโรปนักศึกษาหันมาณรงค์เรื่องป่าไม้และสัตว์ป่า โดยนำไม้ประเภทต่าง ๆ และสัตว์ป่าจำนวนหนึ่งมาจัดแสดงไว้ ณ ตึกในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาอื่น ๆ และประชาชนหันมาให้ความสนใจ ผมเองกลับรู้สึกแปลก ๆ และตั้งคำถามว่าพวกนักศึกษาเหล่านี้เขาทำอะไรกัน ต่อมาเมื่อผมกลับมาจากการศึกษาต่อจากทั้งยุโรปและสหรัฐฯ แล้ว เรื่องสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจมากขึ้น ระดับนานาชาติได้มีการกล่าวถึงเสมอ สำหรับรัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายสิ่งแวดล้อมขึ้นปี 2535 การปฏิบัติต่าง ๆ รู้สึกใหม่ และประชาชนไม่คุ้นเคย บางครั้งมีลักษณะต่อต้านด้วยซ้ำ ในระดับนานาชาติมีวันสิ่งแวดล้อมโลก (World Environment Day) คือ วันที่ 5 มิถุนายน และมีนโยบายลดโลกร้อน คือ Cop 21 ซึ่งประชุมสหประชาชาติ (UN) เมื่อปี 2015 โดยประสงค์จะลดความร้อนลง 2 องศาเซลเซียส ส่วนตัวผมนอกจากจะสนใจและเป็นกลุ่มข้าราชการกลุ่มแรก ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยได้ศึกษาติดตามร่วมกับเพื่อน ๆ ที่สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักสิ่งแวดล้อมแห่งชาติทำการให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมไทย รวมทั้งได้ไปดูงานต่างประเทศหลายครั้ง จากประสบการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กระทรวงมหาดไทยได้คัดเลือกผมเสนอรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีให้ผมไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีเมื่อปี 2534 และอยู่ที่นั่นเพียง 2 ปี กำลังทำเขตกันชนห้วยขาแข้ง (Buffer 2 One Environment Project) ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนดังกล่าวซึ่งเป็นแผน 5 ปี ในการจัดเขตดูแลและพัฒนาเขตกันชน ห้วยขาแข้งจากระยะทางกว่า 200 กิโลเมตร และความกว้างของพื้นที่กว่า 5 กิโลเมตร เป็นเขตกันชน มิให้ประชาชนเข้าไปอาศัยและทำกินในเขตดังกล่าว และได้มีการอพยพประชาชนไปอาศัยนอกเขตดังกล่าวหลายร้อยครอบครัว และได้พัฒนาอาชีพ

และดูแลสวัสดิการแก่ชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าว เป็นการวางแผนและได้ปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อม

ต่อมาถูกตัดเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยน้ำเสียตามชายหาดเริ่มไหลลงทะเล เหตุการณ์นี้ทำให้นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน กังวลและสั่งให้กระทรวงมหาดไทยคัดเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดที่รู้เรื่องสิ่งแวดล้อมรีบลงไปแก้ปัญหาโดยด่วน ทางกระทรวงมหาดไทยจึงลงมติคณะรัฐมนตรีส่งผมลงไปที่นั่น ผมได้ส่งแผนการแก้ปัญหาการจัดการน้ำเสียตามชายหาดต่าง ๆ อย่างกระทรวงสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในวันสิ่งแวดล้อมโลก เมื่อปี 2540 รับโล่พร้อมกับพระอาจารย์ ป.อ.ปยุตโต และหลวงพ่อร์ญู จิตธัมโม แห่งวัดอัมวันสิงห์บุรี ผมภูมิใจมากในรางวัลดังกล่าว ที่จริงเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัวเรา ทุกคนควรหันมาสนใจเฝ้าระวังและติดตาม ภาวะปัจจุบันไม่ว่าโลกอื่น พายุ และภัยพิบัติต่าง ๆ น้ำท่วม ลำพังหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยคงรับมือไม่ไหวเพราะปัญหาเริ่มทวีคูณ ทุกวันผมเห็นว่าทุกคนต่างช่วยกันเฝ้าระวังและเป็นอาสาสมัครเรื่องสิ่งแวดล้อมทุกคน โดยช่วยกันป้องกัน เป็นหูเป็นตาให้รัฐบาลเมื่อเกิดภัยก็อาสาเข้าช่วยงาน ไม่ไปเกี่ยงจนหรือหวังรางวัลใด ๆ ตอบแทนทั้งสิ้น การวางทั้งระบบทั่วไป และนําระบบชุ่มน้ำ (Wetland) มาใช้ผสมกับระบบทั่วไป ต่อมาปราจีนบุรีเกิดปัญหาน้ำท่วม กระทรวงมหาดไทยก็ได้ส่งไปแก้ปัญหาดังกล่าว จังหวัดต่าง ๆ เริ่มมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ที่จริงไม่เฉพาะสามจังหวัดที่กล่าวมาเท่านั้น ผมเชื่อว่าเกือบทุกจังหวัดย่อมมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมแทบทั้งสิ้น เช่น ภาคเหนือ ปัญหาป่าไม้ ไฟป่า ภาคอีสาน ภัยแล้ง ภาคใต้ น้ำทะเลชายฝั่ง น้ำท่วม และป่าชายเลน ที่จริงผู้ว่าฯ แทบทุกจังหวัดต้องเผชิญปัญหาแทบทั้งสิ้น จากผลงานด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ผมได้รับการยกย่องเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ได้รับโล่ ประกาศ ผู้มีผลงานดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม โดยรับโล่จากรัฐมนตรีว่าการ แม้ผมจะมีได้รับราชการแล้ว ผมยังสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่ แต่อย่างไรก็ดีตั้งได้กล่าวแล้วว่า ผมสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม และทุ่มเทการปฏิบัติราชการโดยพยายามศึกษาข้อมูลต่าง ๆ อันเกิดประโยชน์ทั้งการดำรงชีวิตและบรรเทาความรู้ขึ้นจะเป็นพื้นฐานที่ดี ในการเป็นพลเมืองที่พยายามพึ่งตนเอง มีสิ่งหนึ่งที่ผมได้ปฏิบัติมาตั้งแต่กลับมาจากต่างประเทศคือ พยายามใช้กระดาษหน้าที่ 2 ซึ่งกระดาษนั้น คนทั่วไปใช้กระดาษนั้นแล้วก็ทิ้งเป็นขยะ ในทางวิชาการการทำเช่นนี้เขาเรียกการเก็บมาใช้ใหม่ (Recycle) ผมได้ปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันแม้ออกจากราชการแล้ว ปฏิบัติเป็นนิสัยตาม

หลักของ ร.4 คือ ถูกต้อง ตรง และปฏิบัติจริง แม้ผมจะไปอยู่หน่วยงานเอกชน เวลาจะเขียนบทความหรือต้องใช้กระดาษก็จะใช้กระดาษที่ใช้หน้าหนึ่งแล้ว เราจะขอกระดาษที่ใช้แล้ว นำหน้าสองที่ยังไม่ได้ใช้มาใช้ ผมเชื่อว่าถ้าทุกคนปฏิบัติแบบนี้ก็จะประหยัดได้มาก ยิ่งผมมาเป็นผู้อำนวยการจังหวัดปราจีนบุรีได้ไปเยี่ยมโรงงานกระดาษหลายครั้ง ซึ่งได้ถือว่าเป็นโรงงานกระดาษที่ดีที่สุดในเอเชีย โดยใช้ต้นยูคาลิปตัสเป็นวัตถุดิบ ยิ่งใช้กระดาษมากเราต้องการไม้ต่าง ๆ โดยเฉพาะยูคาลิปตัสยิ่งมาก ในอนาคตเจ้าของโรงงานแจ้งว่าให้นำต้นยูคาลิปตัสจากไทยและไปเช่าที่จีนปลูกยูคาลิปตัสมาเป็นวัตถุดิบ ถ้าทุกคนหรือทั้งประเทศใช้กระดาษอย่างประหยัดจะลดต้นไม้ได้เยอะ จริง ๆ สมัยผมเป็นข้าราชการผู้น้อยไปดูงานบริษัท รีไซเคิล อเมริกา (Recycle To สหรัฐฯ) ผมได้สังเกตเห็นว่าหน้าโรงงานมีการคัดแยกกระดาษที่ใช้แล้วส่งไปแปรรูป ได้รับแจ้งว่า ส่งเป็นสินค้าออกไปญี่ปุ่นและไทยนำมาผลิตกระดาษมาใช้ใหม่ เดียวนี้ก็พบว่ายังมีลักษณะคล้ายเดิมคือนำเข้ากระดาษใช้แล้ว แล้วนำมาเป็นวัตถุดิบผลิตกระดาษใหม่ ผมสรุปอีกครั้ง เรื่องสิ่งแวดล้อมสำคัญเป็นหน้าที่ทุกคนต้องช่วยดูแลและจัดการให้มีจะเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติใครปฏิบัติอย่างไร จะช่วยประเทศทางไหนก็ขอให้ปฏิบัติ

